HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כדי לפרסמה א שנפטרה מן הבכורה למימרא דולד מעליא הוא ואמאי אין מטמא לא במגע ולא במשא אמר רבי יוחנן משום ביטול ברוב נגעו בה ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן רבי אליעזר בן יעקב ורבי שמעון אמרו דבר אחד רבי אליעזר בן יעקב הא דאמרן ר' שמעון מאי היא דתנן ב השליא בבבית הבית טמא לא שהשליא ולד אלא ג שאין שליא בלא ולד רבי שמעון אומר ד ולד נימוק עד שלא יצא: תנן התם ה אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש בפיקה מאי כפיקה אמר רב הונא כפיקה של צמר אמר ליה חייא בר רב לרב הונא רבי פריש של שתי או של ערב אמר ליה תניא ו פיקה של שתי דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר של ערב רבי אליעזר ברבי צדוק אומר משיראו טפיפיות מאי טפיפיות אמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' אליעזר ברבי צדוק כך היו מפרשין בירושלים כפרידה ז שכורעת להטיל מימיה ונראית פיקה מתוך פיקה: אמר רב הונא שמעתי שתי פיקות אחת של שתי ואחת של ערב ואין לי לפרש כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן שלש פיקות שמעתי אחת של שתי ואחת של ערב ואחת ח של פיקה גדולה של סקאין ואין לי לפרש כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יוחנן של אשה כשל שתי של בהמה כשל ערב פיקה גדולה של סקאין ט כדתנן יגוש הבא מבית הפרס מארץ העמים שיעורו כפיקה גדולה של סקאין שהוא כחותם המרצופין וישנו בצד העליון של מגופת החבית הלחמית אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה יהלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור יא ממה נפשך אי מיא רובא נינהו כיון דעביד להו השקה טהרי להו ואי רובא ציר נינהו יב ציר לא בר קבולי טומאה הוא מאי איכא משום הנך מיעוטא דמיא הנך בטלו להו ברובא אמר רבי ירמיה לא שנו אלא לטבול בהן פיתו יג אבל לקדירה לא יד מצא מין את מינו ניעור ויתיב רב דימי וקאמר להא שמעתא אמר ליה אביי וכי טומאה חזרה וניעורה א"ל ואת לא תסברא טו והתנן סאה תרומה טמאה שנפלה למאה

כדי לפרסמה. לפי שפטורה מן הבכורה דמקבלינן לתרי"ס מחזקינן ליה כולד: וקפריך כיון דפטרת ליה מבכורה **למימרא דולד מעליא הוא ומאי.** מינה מטמא: **ביטול ברוב.** להכי מינה מטמא שבטל הבשר ברוב דם וגרועים (ו) שיולאין עמו: **נגעו בה.** הם רבי אליעזר ורבי שמעון אמרו דבר אחד. מע"ג דרבנן (ז) מודו לר' שמעון דבטל כשהוליאוהו בפעל לגבי מחצה על מחצה. מע"ג דרבנן (ז) מודו דבטל מלא לא מטמא במגע (ח) משום ביטול ברוב: **השליא בבית.** שהפילה האשה שליא ואין ולד ניכר (ט) הם: **הבית טמא.** כדקתני טעמא דמין שליא בלא ולד מלא שנימוק ופעפ"כ (י) מטמא: **רבי שמעון אומר (יא) הולד נימוק.** ומוקמינן הכא לטעמא דר' שמעון דלאחר הבית טהור משום ביטול ברוב נגעו בה כמסכת נדה בפרק המפלת (יב)(ג) (דף כו.): **פתיחת הקבר.** לאשה שמת עוברה במעיה ויצאה על המשבר ונפתח קבר הרחם בבית זה ולא יצא הולד והוליאוהו לבית אחר טמא הבית הרחשון כאילו נולד שם (יג) דטומאה נוקעה (יד) והוי הדין פתיחת הקבר אינו לנפלים פתיחת הקבר אלא כדי שעב לאשה: (יה) **פיקה של צמר.** למוש"ל: **רבי פריש.** לשרין פיקה של שתי שקטנה או פיקה של ערב שגדולה: **אמר ליה תניא.** דפליגי בה: **מאיראו טפיפיות.** ר"ל בר' לדוק פליג אתנא קמא ואמר מע"ג שלא הענילו לאשה כפיקה יש פתיחת הקבר משיפתח לחמה כל כך שילאו בתוך לחמה טפיפיות: **כפרידה זו שכורעת להטיל מים.** וכורעת יותר מבהמה וחיה ומתוך כריעה נפתח רחמה מאד ונראין קמטים בראש: **פיקה מתוך פיקה.** והיינו טפיפיות תרי זימני פיפי היינו פיקה יב: **ואין לי לפרש.** מיני יודע לפרש: **של אשה.** (ג) דין להיות לה פתיחת הקבר יג: **של בהמה.** שלא תהא כטומאה בלועה לטומאת מגע יד) משום נפילה של נפל אם הוציאו הרועה יד ונגע בו להוליאו מן הרחם: **כשל ערב.** משהעניל לאשה כפיקה של ערב ומי שלו (ד) טמא בלועה היא ולא מטמיא כדתנן בהמה עוברה במוך מעיה והוציאו הרועה את ידו ונגע בו טהור בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע.): **גוש.** עפר שיעורו לטמא בהעל ולאוהל עליו תרומה וקדשים: **כפיקה גדולה של סקאין.** מלרופין טו סקאין גדולים של גמי וכשנועלין אותן מותמין אותן: **וישנו בצד העליון של מגופת החבית שלאחים.** כלומר שישנו לאותו מותם בצד העליון של כיסוי שעושין לחבית של חרס רחב מלמטה לכסות החבית ויהולן ומתקלר למעלה כדי שיאחז בידים ואותו לד שהולך וכלה קרי לד העליון. שלאחים שעושין בצית לחם: **מזיקו כמים.** שמא טומאת מחמת מגע עם הארץ: **וטהור ממה נפשך.** דולמי מים מעורבים בו ואי מיא רובא בטלי ליה ברוב ומקבל טומאה מחמת המים ומיא מלקא להו כטיפה בהקשה שנותן הכלי במקום עד שעוברים מי המקוה על פיו ונוקפין עם המים שבתוך הכלי ומע"ג לאוכל ומשקה ליה להו טהרה במקוה מיא מלקא להו השקה דהוי כמי שזרעו ומחוי ונוטלן זוריעה מטהרה מטומאה דתנן (תרומות פ"ט מ"ז) שתילי תרומה שנטמאו ושתלן טהורין **בתשובת רבינו גרשון מלאתי לך: ליר נאו בר קבולי טומאה.** דזיעה בעלמא הוא שיולאה מן הלדגים כשמולחין אותן: **משום הך מיעוטא דמיא.** למקבלי טומאה והשקה לא מהניא להו הואיל ורובא בטלי להו ברובא ולא הוי ליר טמא: **לא שנו.** דבטלו ברוב ומותר הליר מלא לטבל פיתו: **אבל.** לתקן את הקדירה לאסור שנאחין מים שבקדירה ומלטרפין יחד ורבין על הליר ומטמאין אותו: **מלא מין את מינו וניעור.** מתורת ביטול ואחוד טז) לטומאה: **להאי שמעתא.** דלרבי ירמיה למאה

ומשני **כדי לפרסמה.** לאם שפטורה מן הבכורה דמקבלינן לתרי"ס מחזקינן ליה כולד: וקפריך כיון דפטרת ליה מבכורה **למימרא דולד מעליא הוא ומאי.** מינה מטמא: **ביטול ברוב.** להכי מינה מטמא שבטל הבשר ברוב דם וגרועים (ו) שיולאין עמו: **נגעו בה.** הם רבי אליעזר ורבי שמעון אמרו דבר אחד. מע"ג דרבנן (ז) מודו לר' שמעון דבטל כשהוליאוהו בפעל לגבי מחצה על מחצה. מע"ג דרבנן (ז) מודו דבטל מלא לא מטמא במגע (ח) משום ביטול ברוב: **השליא בבית.** שהפילה האשה שליא ואין ולד ניכר (ט) הם: **הבית טמא.** כדקתני טעמא דמין שליא בלא ולד מלא שנימוק ופעפ"כ (י) מטמא: **רבי שמעון אומר (יא) הולד נימוק.** ומוקמינן הכא לטעמא דר' שמעון דלאחר הבית טהור משום ביטול ברוב נגעו בה כמסכת נדה בפרק המפלת (יב)(ג) (דף כו.): **פתיחת הקבר.** לאשה שמת עוברה במעיה ויצאה על המשבר ונפתח קבר הרחם בבית זה ולא יצא הולד והוליאוהו לבית אחר טמא הבית הרחשון כאילו נולד שם (יג) דטומאה נוקעה (יד) והוי הדין פתיחת הקבר אינו לנפלים פתיחת הקבר אלא כדי שעב לאשה: (יה) **פיקה של צמר.** למוש"ל: **רבי פריש.** לשרין פיקה של שתי שקטנה או פיקה של ערב שגדולה: **אמר ליה תניא.** דפליגי בה: **מאיראו טפיפיות.** ר"ל בר' לדוק פליג אתנא קמא ואמר מע"ג שלא הענילו לאשה כפיקה יש פתיחת הקבר משיפתח לחמה כל כך שילאו בתוך לחמה טפיפיות: **כפרידה זו שכורעת להטיל מים.** וכורעת יותר מבהמה וחיה ומתוך כריעה נפתח רחמה מאד ונראין קמטים בראש: **פיקה מתוך פיקה.** והיינו טפיפיות תרי זימני פיפי היינו פיקה יב: **ואין לי לפרש.** מיני יודע לפרש: **של אשה.** (ג) דין להיות לה פתיחת הקבר יג: **של בהמה.** שלא תהא כטומאה בלועה לטומאת מגע יד) משום נפילה של נפל אם הוציאו הרועה יד ונגע בו להוליאו מן הרחם: **כשל ערב.** משהעניל לאשה כפיקה של ערב ומי שלו (ד) טמא בלועה היא ולא מטמיא כדתנן בהמה עוברה במוך מעיה והוציאו הרועה את ידו ונגע בו טהור בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע.): **גוש.** עפר שיעורו לטמא בהעל ולאוהל עליו תרומה וקדשים: **כפיקה גדולה של סקאין.** מלרופין טו סקאין גדולים של גמי וכשנועלין אותן מותמין אותן: **וישנו בצד העליון של מגופת החבית שלאחים.** כלומר שישנו לאותו מותם בצד העליון של כיסוי שעושין לחבית של חרס רחב מלמטה לכסות החבית ויהולן ומתקלר למעלה כדי שיאחז בידים ואותו לד שהולך וכלה קרי לד העליון. שלאחים שעושין בצית לחם: **מזיקו כמים.** שמא טומאת מחמת מגע עם הארץ: **וטהור ממה נפשך.** דולמי מים מעורבים בו ואי מיא רובא בטלי ליר ברוב ומקבל טומאה מחמת המים ומיא מלקא להו כטיפה בהקשה שנותן הכלי במקום עד שעוברים מי המקוה על פיו ונוקפין עם המים שבתוך הכלי ומע"ג לאוכל ומשקה ליה להו טהרה במקוה מיא מלקא להו השקה דהוי כמי שזרעו ומחוי ונוטלן זוריעה מטהרה מטומאה דתנן (תרומות פ"ט מ"ז) שתילי תרומה שנטמאו ושתלן טהורין **בתשובת רבינו גרשון מלאתי לך: ליר נאו בר קבולי טומאה.** דזיעה בעלמא הוא שיולאה מן הלדגים כשמולחין אותן: **משום הך מיעוטא דמיא.** למקבלי טומאה והשקה לא מהניא להו הואיל ורובא בטלי להו ברובא ולא הוי ליר טמא: **לא שנו.** דבטלו ברוב ומותר הליר מלא לטבל פיתו: **אבל.** לתקן את הקדירה לאסור שנאחין מים שבקדירה ומלטרפין יחד ורבין על הליר ומטמאין אותו: **מלא מין את מינו וניעור.** מתורת ביטול ואחוד טז) לטומאה: **להאי שמעתא.** דלרבי ירמיה למאה

מסורת הש"ס

ו) נדה יח. כו., ב) חולין פ"ז מ"ד, ג) [תוספתא לחולין ספ"ח ע"ש], ד) תוספתא דכלים ב"מ פ"ז לחולין פי"ז מ"ה, ה) [עירובין טו. ע"ז עג.], ו) [נע"ז עג. לחלק רש"י בביאור מלא זה], ז) תרומות פ"ה מ"ב ע"ש, ח) [ס"ז ממ"ז], ט) דטומאה נוקעת הוא והכין ג"ק, י) לממילתא ג"ק, כ) [דף עח.],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ביטול ברוב וכו' דם וגרגירים. נ"ב ג' מנחה פ' יש נכור דף מז: (ב) ד"ה ר' שמעון וכו' המפלת שם"ד ותמ"ר מ"ה אין לנפלים פתיחת וכו' וה"ק פתיחת הקבר ואקשה דפתיחת אינו לנפלים וכו' כנר כלומר שעב לאשה: (ג) ד"ה של אשה להיות לה דין פתיחת: (ד) ד"ה כשל ערב וכו' טומאה בלועה:

לעזי רש"י

למוש"ל [לימושי"ל]. פקעת (של חוט).

מוסף רש"י

כדי לפרסמה. שנפטרה מן הבכורה, שיעור הכל שזה פטר רחם (נדה כו:). ביטול ברוב. מימרא הבאה בטל כדם (שם). השליא בבית. אף אם אין ולד נגלה, הבית טמא. משום שהל המת (נדה יח.). דולד הוה מת ומת (שם כו.). נמוק הולד. ונעשה כמ ומתערב כדם הלידה ובטל ברוב (שם ושם). מצא מין את מינו וניעור. נתחוק על ידי מינו וניעור מצאנו שהיו בהמה בטהרה בטל אל אלו מינו מינו (ערובין ט.). ולעולם ניעור כיון שאר יעור משנתו, הניעור בלילה, וכל היכי דמי מלא מין מינו וניעור היינו פירוש, וים שמפרשין וניעור טוער מחמתו שהשוהא ולבסוף בחיבור ומחתך, ול"ל טוער מיבעי ליה (ע"ז עג.).

רבינו גרשום

חיישינן דאית בה לגמרי ולד. משום הכי תקבר כדי לפרסמה שנפטרה מן הבכורה: וכירן דפטורה מן הבכורה א"כ מחזקינן בולד אמאי אינה מטמאה: משום בטול ברוב נגעו בה. ודאי יש בה צורת ולד ומה טעם אינה מטמאה לפי שמתבטלת ברוב בדם: השליא בבית. שהפילה שליא בלבד בבית: ולד נימוק עד שלא יצא. דבטל הוא ברוב דם וגרגירים ומים שבשליא וטהור הבית: אין לנפלים פתיחת קבר. כיון שנפתח ו) דולד שכלו לו חדשיו ומת במעי אמו כגון שישובת האשה על המשבר היינו פתיחת קבר כיון שנפתח הקבר אינמת דמאהיל על הבית בפותח טפח מאוחה שעה הבית טמא ואע"פ שלא נולד כולו עד למחר אבל נפלים שלא כלו חדשיו אין להן פתיחת קבר לטמא את הבית עד שיהא ראשו עגול כפיקה כלומר שהא גמורה צורתו ופרצוף פניו ושיהא ראשו גדול כפקעיות של צמר. ואית דמפרשי כפיקה כאבן שהנשים מתחילות לכרוך עליה את הסיסין: של שתי קטן ושל ערב גדול: פיקה מתוך פיקה. עגול מתוך עגול כנראה בנקבה: פיקה גדולה: של סקאין. שחוטי השק

ו) נגמ' ד"ל כיון שנפתח הקבר והוולד כבר כלו לו מדשיו וכו'.

רבינו גרשום (המשך)

הן עבין: גוש הבא. מקרקע של בית הפרס: ומארץ העמים. כבית הפרס דמי (כיון) שיעורו כפיקה גדולה [חיישינן] שמא יש (בו) [באותן] עפר עצם כשעורה: וישנו. אותו שיעור: בצד העליון של מגופת חבית. הקצר של מעלה הוא כפיקה גדולה: הלחמית שעושין בבית לחם. מקום הוא: כיון דעבדו להו השקה טהור ממה שנטמא בידי עם הארץ: ציר לאו בר קבולי טומאה. דזיעה בעלמא הוא: מאי איכא. למיחש: אי משום הנך מיעוטא דמיא דאית ביה דבעי השקה ולא מועיל להו דמיעוטא הוא ועבידי להו מיא לציר ואייתו ליה טומאה ליכא למימר דהנך מיא בטיל להו ברובא. ולא יכלי לאיתויי להו טומאה: לא שנו. לבטלי להו ברובא אלא אם רוצה לטבל בהן באותו ציר פיתו: אבל לקדרה. שאם רוצה ליתן הציר בקדרה לא בטלי מיעוטא דמיא לגבי ציר: דמצא מין את מינו וניעור. כלומר מיעוט המים שבציר מטמאין המים שבקדרה ונתחברו ונעשו רוב וניעור מתורת ביטול. האי ניעור הוא כמו נסתלק:

שיטה מקובצת

ג) אומר נימוק הולד עד: ד) כפרדה זו שכורעת: ה) ותיבת של נמחק: ו) וטהור מאי טעמא ממה נפשך אי רובא מיא נינהו: ז) ניהנו ולא קא נגע השקה במיא ציר: ח) ניכר בו הס"ד: ט) ואעפ"כ הבית טמא דשמא לא נימק עד שיצא וקודם שבטל טמא את הבית הס"ד: י) אומר נימק הולד עד שלא יצא. ומוקמינן: יא) המפלת. ואע"ג דלרבנן נמי אית להו בטל ברוב כדקתני התם אי אתם מודים שאם הרגיאו את המת לבית החיצון שבית החיצון טהור מיהו ראב"י ור"ש אמרו דבר אחד דאע"ג דלא הזיזוהו ממקומו אמרו בטל ועד שלא יצא כמו כן כדתני ר' חייא בראב"י אינה מטמא לא במגע ולא במשא: יב) בוקעת ופתיחת הקבר הוא קודם לכן פתיחת הקבר מיא נינהו: יג) היינו פיקה של: יד) מגע של נבלה: טו) שקין של גמי: טז) וחזור ומטמא הס"ד: יז) דרבנן נמי מודו: יח) לידה בלא שום מעשה דאע"ג דלא הויא (הן) [בהן] מ"מ סבר בטל ברוב אבל רבנן לא סבירי ליה ביטל ברוב אלא ע"י מעשה שהוציאו לבית החיצון ומש"ה לא מיתני להו ואע"ג: יט) ידו כו' טהור כשלא הגיעל ראש: כ) הוי כשהגיעל כפיקה: כא) שעושין כדי לאוחזה כו' שקורין פימייל אות ל' נמחק: כב) איסורין שהן בנותן טעם דלא אתרבי טעם כעיקר: כג) לא דמי. עיין בתר' דף כב ע"ב: כד) שנתערב בו ואי: כה) שהמים רבו חזרים:

יח א מיי' פ"ד מהל' מאכ"א הלי"ב טוש"ע יו"ד סימן שטו סעיף ז:
יט ב מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הל"י:
כ ג מיי' [שם] ופ"י מהל' מיסורי מיאה הלי"ד:
כא ד מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הל' [ד] ט:
כב ה מיי' פי"ח מהל' טומאת מת הל"ג:
כג ו מיי' פט"ז מהל' טומאת אוכלין הל"ה: